

Posudek oponenta diplomové práce

Autorka: Barbora Hlavinková
Téma: Určování otcovství v české a francouzské právní úpravě
Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Michaela Hendrychová, CSc.
Oponent: Petr Šustek

I. Zhodnocení cílů a přínosu práce

Hlavním cílem diplomové práce bylo prozkoumat složitou problematiku určování a popírání otcovství v českém a francouzském právním řádu. Tento cíl byl dle mého názoru naplněn. Práce komplexně pojednává o systému právních domněnek při určování a popírání otcovství v obou právních řádech, analyzuje specifika a problémy jednotlivých domněnek, porovnává českou a francouzskou právní úpravu a poukazuje na jejich odlišnosti i mezery. Práce nabízí velmi podrobný přehled a hlubší vhled do dané problematiky, upozorňuje na nedostatky současných úprav a otevírá diskusi ke zlepšení stávající situace.

Celkovým přínosem práce je její důkladná, komplexní a kritická analýza zvoleného tématu. Autorka se nevyhýbá složitějším a kontroverzním otázkám a snaží se o objektivní náhled. Vyzdvihoval bych především podrobnou komparaci české a francouzské úpravy, která umožňuje lépe posoudit možné nedostatky stávající české právní úpravy a inspirovat se vhodnými aspekty francouzského přístupu.

Co se týče hloubky zpracování tématu, považuji ji za velmi dobrou a odpovídající charakteru diplomové práce. Autorka prokazuje orientaci v dané problematice, detailně rozebírá jednotlivé aspekty a snaží se zohlednit všechny relevantní souvislosti.

II. Aktuálnost a relevance tématu

Téma určování a popírání otcovství je vysoce aktuální a relevantní, a to hned z několika důvodů. Jednak patří rodičovství a s ním spojené statusové otázky k základním institutům rodinného práva. V souvislosti s vědeckým a technologickým pokrokem, zejména v oblasti genetických testů, se pak otevírá řada nových výzev a nezbytných doplnění právní úpravy. Téma nadto úzce souvisí s aktuálními společenskými změnami, jako jsou proměny tradičních rodinných modelů, nárůst dětí narozených mimo manželství, vznik institutu registrovaného partnerství či otázky práv stejnopohlavních párů v oblasti asistované reprodukce.

Právě společenský vývoj a měnící se realita rodinného života vytvářejí potřebu kritické reflexe stávající právní úpravy a hledání jejích případných nedostatků. Aktuální společenské změny totiž často předbíhají schopnost zákonodárců pružně reagovat a řešit nově vznikající otázky a situace. Diplomová práce tak představuje žádoucí hlas v diskusi nad možnými směry budoucích legislativních změn v této společensky důležité oblasti.

III. Struktura, metody a rozsah práce

Zvolená struktura práce je logická, srozumitelná a odpovídá stanoveným cílům. Autorka práci rozdělila do čtyř hlavních kapitol. První dvě poskytují potřebný úvod do problematiky, historický kontext a přehled právních domněnek při určování a popírání otcovství v ČR i Francii. Třetí kapitola se zaměřuje specificky na otázky popírání otcovství a čtvrtá poté na detailní rozbor vybraných praktických problémů obou právních úprav. Tato struktura umožňuje dobře vystihnout hlavní body problematiky, a přitom se náležitě věnovat konkrétním sporným situacím.

Metodologicky autorka kombinuje teoretický rozbor obou právních úprav s jejich praktickou komparací a výkladem konkrétních případů z praxe. Uplatňuje přitom jak deskriptivní metodu, tak kritickou analýzu a zohledňuje důležité interdisciplinární aspekty (např. lékařské, etické, společenské). Zvolené metody hodnotím jako plně adekvátní řešenému tématu a cílům práce.

Celkový rozsah práce považuji za více než dostatečný. Jednotlivé části jsou zpracovány velmi podrobně a do hloubky, což odpovídá důležitosti a komplexitě řešené problematiky.

IV. Klady, zápory a případné nedostatky práce

Mezi hlavní klady práce patří:

- a. Vyčerpávající úvod do dané problematiky včetně zajímavého historického exkurzu
- b. Velmi podrobná komparace české a francouzské právní úpravy a schopnost kritické analýzy jejich kladů i záporů
- c. Snaha o objektivní náhled a zohlednění různých aspektů a zájmů (zájmy dítěte, rodiče, společnosti)
- d. Zaměření nejen na teoretické otázky, ale i na rozbor praktických problematických situací
- e. Formulace konkrétních podnětů *de lege ferenda* na základě identifikovaných nedostatků
- f. Kvalitní práce s odbornou literaturou a prameny včetně zahraniční judikatury

Jako hlavní nedostatky bych vytkl:

- a. Občasnou nepřehlednost a rozbíhavost argumentace, kdy autorka ulpívá na dílčích detailech
- b. Určitou absenci jasně formulovaných výzkumných otázek a hypotéz na začátku práce

- c. Významnější práci s ekonomickým a statistickým rozměrem řešené problematiky (náklady, počty případů atd.) by obohatila analýzu, nicméně jsem si vědom, že to není standard právnických diplomových prací
- d. Slabší propojení praktických příkladů a sporných otázek s obecnější teoretickou diskusí o povaze rodičovství, konceptu nejlepšího zájmu dítěte apod.

V. Jazyková a grafická úroveň

Jazyková úroveň práce je velmi dobrá, autorka píše kultivovaným odborným jazykem, text je srozumitelný a stylisticky obratný. Práce obsahuje minimum gramatických a stylistických nedostatků. Jen výjimečně se objeví drobnější nepřesnosti ve slovosledu či neobratné formulace.

Autorka pracuje s bohatou odbornou terminologií, kterou ale zpravidla vhodně vysvětluje, pokud je to potřebné. Zároveň by však bylo vhodné ještě precizněji definovat a vysvětlit distinktivní užití různých opakujících se termínů, které jsou používány v mnoha odchylných souvislostech.

Grafická a formální úprava práce je na odpovídající úrovni, text je přehledně členěn.

VI. Otázky k obhajobě

V práci zmiňujete několik příkladů, kdy určování otcovství založené pouze na právních domněnkách vede ke zjevnému rozporu mezi biologickou realitou a právně zakotveným statutem dítěte. Nepovažujete tento potenciální rozpor jako natolik závažný, že by odůvodňoval zásadnější změny v právní úpravě směřující k systematickému využívání přímých důkazů (genetických testů DNA) místo domněnek? Jaké všechny faktory by podle Vás bylo třeba při takové změně zohlednit?

Stručně zhodnoťte přístup české a francouzské právní úpravy z pohledu práv a zájmů dítěte, jak je vymezují příslušné mezinárodní smlouvy. Vidíte v některé z těchto úprav zásadnější nedostatky z hlediska dodržování závazků plynoucích z těchto lidskoprávních dokumentů? Jak by podle vás mělo být zohledňování zájmů dítěte v této oblasti efektivněji zajištěno?

VII. Závěrečné doporučení

Diplomová práce se zabývá nesporně aktuálním a důležitým tématem, ke kterému autorka přistupuje komplexně a velmi zodpovědně. Práci hodnotím jako kvalitní, analytickou a přínosnou – shrnuje stávající právní úpravu, provádí důkladné porovnání dvou odlišných systémů, identifikuje jejich konkrétní problematické aspekty a formuluje náměty k případným úpravám de lege ferenda.

Práce podle mého názoru splňuje všechny požadavky kladené na diplomovou práci na Právnické fakultě UK. Doporučuji tedy práci k obhajobě a navrhuji hodnocení v rozmezí **výborně až velmi dobře**, v závislosti na výsledku obhajoby.

Praha, 28. 5. 2024

Petr Šustek